

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΛΕΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

ΕΝ ΤΗ ΜΕΓΑΛῃ ΑΙΘΟΥΣῃ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Τῇ 1^ῃ Ἀπριλίου 1918

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ,"

1918

3282

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

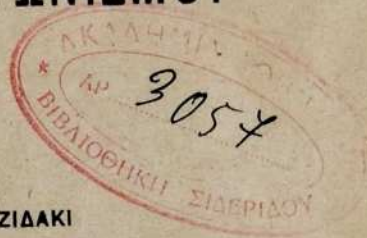
ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΛΕΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

ΕΝ ΤΗ ΜΕΓΑΛῃ ΑΙΘΟΥΣῃ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Τῇ 1^ῃ Ἀπριλίου 1918

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ"

1918

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΛΕΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ἀναγνωσθεῖσα

ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1918.

Ὅτε τὸ πρῶτον ὁ αἰμίμητος Κωνσταντῖνος Σεβαστόπουλλος ἴδουε τὸν φερώνυμον γλωσσικὸν διαγωνισμόν, δὲν ἐσκόπει, ὅπως τότε ὑπὸ τινων πλημμελῶς ἐνομήσθῃ, νὰ συντελέσῃ εἰς ἐπάνοδον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παρακινήσῃ εἰς ὀρθοτέραν, ἔλλογοτέραν χρῆσιν τῆς συνήθους γραφομένης γέας γλώσσης. Ἡσθάνετο θυμοσφόως ὁ πρακτικὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὅτι τὸ ὀρθῶς ἐκφράζεσθαι σημαίνει αὐτὸ τοῦτο τὸ λογικῶς σκεπτεσθαι, ὅτι ἄρα οἱ ἀσκούμενοι εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀκριβῆ ἐκφράσιν, ἀσχοῦνται ἅμα καὶ εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀκριβῆ, τὴν λογικὴν σκέψιν.

Πρὸς τοῦτοις διατρέψας τὸ πλεῖστον τοῦ βίου μεταξὺ πολιτισμένων ἐθνῶν, παρ' οἷς μεγάλως τιμᾶται καὶ καλλιεργεῖται ἡ τοιαύτη ὀρθὴ χρῆσις τῆς γλώσσης, ἡ ὀρθοέπεια, ἐγίνωσκεν ὅτι τὸ ἀγαθὸν τοῦτο δὲν ἀποκτᾶται ἐκεῖ εὐκῆ καὶ ὥς ἔτυχεν, ἀλλὰ κατόπιν μακρᾶς μελέτης τῶν δοκιμωτάτων παρ' αὐτοῖς συγγραφεῶν καὶ κατόπιν ἐπιπόνου ἀσκήσεως καὶ ἀδιαλείπτου ἐλέγχου. Ἐγίνωσκεν ὅτι παρ' ἐκείνοις καὶ σύλλογοι ὑπάρχουσι καὶ βιβλία καὶ περιοδικὰ δημοσιεύονται καὶ κρίσεις καὶ ἔλεγχοι αὐστηροὶ γίνονται καὶ ἀμειλίκτως καταδικάζεται πᾶν τὸ παράλογον, πᾶν τὸ σόλοικον, πᾶν τὸ ἀηδῶς ξενίζον κλπ., ἐπιδιώκονται δὲ καὶ συνιστῶνται συνεχῶς τὰ ὀρθά, τὰ γνησίως ἐθνικά, τὰ συνάπτοντα πάντα τὰ μέλη τοῦ ἔθνους τοῦτο μὲν πρὸς ἄλληλα, ὥστε ν' ἀπαρτίζεται ἐν συνεχῆς καὶ ἀδιάσπαστον ἐθνικὸν σύνολον, τοῦτο δὲ πρὸς τὰς παρελθούσας γενεάς, πρὸς τὸ παρελθὸν αὐτοῦ, ἵνα δύνανται ν' ἀντλήσῃν οἱ ἐκάστοτε παιδεύόμενοι ἐκ τῆς πείρας καὶ σοφίας τῶν παλαιότερων γενεῶν τὰ χρήσιμα αὐτοῖς.

Ἐπ' ἴσης ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ γλώσσα δὲν χρησιμεύει μόνον εἰς ἐκφράσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ διανοημάτων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς

δημιουργίαν καλλιτεχνημάτων, διαρκεστέρων πολλάκις τοῦ χαλκοῦ κατὰ τὴν ὥραίαν φράσιν τοῦ Ὅρατιου· ὅτι δὲ τὰ καλλιτεχνήματα ταῦτα κρίνονται ὑπὸ τοῦ πολλοῦ Κοινοῦ καὶ ἐπιδοκιμάζονται μὲν, θανμάζονται καὶ ἀναγινώσκονται, ἂν ἀρέσκη τὸ περιεχόμενον καὶ ὁ γλωσσικὸς τύπος αὐτῶν, ἀποδοκιμάζονται δὲ καὶ περιπίπτουσιν εἰς ἀχρησίαν καὶ λήθην ἂν ἀπαρέσχωσι, καὶ ὅτι ἔφρεσις εἰς ἄλλο ἀνώτερον κριτήριον δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Διὰ πάντα ταῦτα ἐπεθύμησε νὰ παράσῃ εἰς τοὺς φιλοτιμιότε-
ρους τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ἀφορμὴν, ἵνα προσέχωσιν ἐπὶ τὴν
ὀρθήν, τὴν ἔλλογον καὶ κομψὴν χρῆσιν τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσ-
σης, οὕτω δὲ εὐτυχίσωσι βραδύτερον νὰ συντάξωσιν ἔργα ἀφογα
καὶ ἅμα ἀρέσκοντα, ἡδέως ἀναγινωσκόμενα, γνησίως δόκιμα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἠθέλησεν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος καὶ ταῦτα διὰ τοῦ κατα-
λειφθέντος ὑπ' αὐτοῦ κληροδοτήματός ἐπεθύμησε νὰ ἐπιτύχῃ. Ἐξε-
τάσωμεν κατὰ πόσον ἐπέτυχεν ὁ σιωπὸς αὐτοῦ οὗτος.

Θέμα πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐκθεσὶν ἔτυχε διὰ κλήρου κατὰ τὸ τρέχον
ἔτος τοῖς διανυνώμενοις τὸ ἀληθῶς ἐπίκαιρον **«Τί χρησιμεύουσι
τὰ γράμματα εἰς τὰς γυναῖκας»**. Το ζήτημα τοῦτο εἰσῆκε καὶ ἐξη-
τάσῃ πρῶτος αὐτὸς ὁ Πλάτων (ἐν Πολιτείᾳ, Ζ' 451 γ), ἀλλ' οὐδεὶς
τῶν κατελθόντων εἰς τὸν ἀγῶνα (11 ἐν συνόλῳ, τόσον ὀλίγοι ἐτόλ-
μησαν!), εἶχεν, ὥς φαίνεται, μελετήσει τὸν φιλόσοφον ἐκεῖνον· διὰ
τοῦτο δὲ καὶ οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ νοήσῃ καὶ διατυπώσῃ τὸν ἀληθῆ
σκοπὸν τῶν γραμμάτων, τῆς ἀληθοῦς παιδείας, ὥς ὀνομάζει αὐτὴν ὁ
Πλάτων, ἣτις προσήκει εἰς τε τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. Ἀληθῆ
παιδείαν, λέγει ἐκεῖνος, κέκτηνται οἱ ἔχοντες τὴν κρίσιν καὶ πρὸ παν-
τός τὴν βούλησιν οὕτως ἀνεπτυγμένας, ὥστε ἀφοῦ πρῶτον νοήσωσιν
ὀρθῶς τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ, ἔχονται αὐτῶν ἀναποσπάστως· οὗτοι
εἶναι, λέγει, σοφοί, **«ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μῆτε γράμματα μῆτε νεῖν
ἐπίστωται»**. Καὶ τᾶνάπαλιν τὴν μεγίστην ἀμάθειαν πάσχουσιν ὅσοι,
εἰ καὶ ἔκρινάν τι καλὸν ἢ ἀγαθόν, δὲν φιλοῦσι τοῦτο ἀλλὰ μισοῦσι·
τὸ δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον φιλοῦσι καὶ ἀσπάζονται. **«Ταύτην, ἐπιφέ-
ρει, τὴν διαφωνίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον
δόξαν ἀμαθίαν φημὶ εἶναι τὴν ἐσχάτην»**. (Νόμ. 689^α). Τὴν
αὐτοτέλειαν ἄρα τῆς κρίσεως καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας ἐκάλει
ἐκεῖνος ὀρθότατα **ἀληθῆ παιδείαν**, οὐχὶ δὲ τὴν γνῶσιν τῶν γραμ-
μάτων ἢ τὴν πολυμαθειαν. Δυστυχῶς ἐλάχιστοι ἐκ τῶν διαγωνισθέν-
των φαίνονται νοήσαντες οὕτω τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀγὼν εἶναι κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον γλωσσικός, ὥς ἐξετάσωμεν πῶς ἔχουσι τὰ κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀμφοσθητούντων τὴν δάφνην. Περὶ τούτου ἡ ἐπιτροπεία μετὰ μεγάλης λύπης αὐτῆς ἀναγκάζεται εὐθὺς ἐν ἀρχῇ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δὲν ἔμεινεν, ὥς ἡλπίζε καὶ ἐπεθύμει, κατὰ πάντα εὐχαριστημένη. Ἀνορθογραφίαι, ἀσυνταξίαι, ἀκυρολεξίαι, κακόζηλος ἀνάμειξις ἀρχαιοπινῶν καὶ δημοτικῶν, πλημμελὴς κατασκευὴ τοῦ λόγου, ἀσυναρτησίαι, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς πλείστοις δοκιμίαις. Οὕτως εὐρίσκομεν :

ἀμιλλᾶται, ἰστός, ἀποκτᾶ, ἡσθάνθησαν, νὰ ἐμβάσει, νὰ χρησιμοποιεῖ, νὰ καλλιεργεῖ, θὰ θεωρεῖται μοιράκια, Μηλησίας, περιορίζετο, βιωτικός, σύγχισις, ὠφελίας ἄλλ' ὠφέλεια' ἀκτίνες, γυναίκας, ἀλλὰ παραστᾶις. Ναυσικᾶα, φοιτῶσας, ἰδανικότερα, παρηγκονίζωσι, τ' ἀπαραίτητα κλπ.

Ἔπειτα :

Μεγαλύνουσι τὴν στοργὴν ἀντὶ ἀφξάνουσι, ἐνισχύουσιν δεικνύει ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῶν γραμμάτων εἰς τοὺς πολίτας ἀντὶ διαφέρον ἵνα τὰ γράμματα διαδοθῶσι κλπ. διὰ τῶν γραμμάτων ἐναρῶμεν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. ἡ ἱκανότης τῆς γυναικὸς δὲν διασκεδάννυται εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τῆς οἰκίας.

δρίζων νέος θέλει καλύψει τὸν ὀμιχλώδη οὐρανόν.

διὰ τῆς πνευματικῆς τροφῆς ἡ ψυχὴ τείνει νὰ ἐγγίσῃ τὸν θεόν.

συνοδεύονται μετὰ τῆς ἀρετῆς

ὅταν ἐπιστρέφων θὰ εὖρη... θὰ λησμονήσῃ, θὰ συζητήσῃ, θὰ πλάσῃ.

νὰ τραπῇ τῆς ὁδοῦ.

ὅσφ καὶ ἂν ἐξηυγένισαν.

περὶ τῆς τῶν γραμμάτων χρησιμότητος εἰς τὰς γυναίκας πραγματευόμενοι γεννᾶται τὸ ἐρώτημα

Ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις τῆς γυναικὸς δὲν δύναται νὰ εἶναι οἰαδήποτε καθὼς οὔτε καὶ τοῦ ἀνδρός.

περὶ τὸ ἐσπέρας.

πρὸς τε τὴν καλυτέραν τοῦ οἴκου διοίκησιν καὶ ἀνάπτυξιν.

νὰ εἴπωμεν διὰ τὰς εὐπορωτέρας ἐθέμην, προεταξάμην.

φροντίζουσα διὰ τὴν μόρφωσιν στέγοντα ἀπὸ τὸ βάρος.

ὕπὸ πολλὰς συνθήκας· δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ τὰ βλαστήση.
ἀδιεισδύητον ἀντὶ ἀδιεισδυτον.

τὰ σαντῆς παρ' Ὁμ. ἀντὶ τὰ σ' αὐτῆς κτλ.

Ἰδοὺ καὶ ἓν παράδειγμα λόγου :

« Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν τοῦτο (τὸ τέκνον) παραδίδεται συστηματικῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἀθηνᾶς, καίτοι φαινομενικῶς μικρὰ ἢ πνευματικὴ ἐπιρροή τῆς μητρὸς, ἐν τούτοις αὕτη ποσῶς δὲν μειοῦται, διότι ἡ μήτηρ πλησιάζουσα πλειότερον παντὸς ἄλλου εἰς τὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ διαβλέπει τὰ κατὰ γενικὸν κανόνα ἀρχίζοντα ν' ἀναπτύσσωνται εἰς τὴν ψυχὴν του ἐλκώματα, τὰ ὁποῖα ὡς ἐμπειρος ἤδη ἰατρὸς τελεσφορώτερον θεραπεύει καὶ ἐν γένει διὰ τῆς στοργῆς τῆς, τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος καθὼς προανεφέραμεν, μέγιστα καὶ μακρὰν τῆς ἀκόμῃ εὐρυσκόμενον θέλει τὸν παρακολουθεῖ πνευματικῶς πλειότερον παντὸς ἄλλου, ἀλληλογραφοῦσα ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτόν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐ μόνον θέλει τὸν ἀνακουφίζει εἰς τὰς ἀρχομένας ἡδὴ τοῦ βίου τοῦ ἐπιπόρθους ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ θέλει (sic) τὸν διορθοῖ καὶ ὁδηγῇ εἰς τὰς καθόλου ὑποθέσεις του οὐδόλως ὀλιγώτερον ».

Τὰ κατὰ ταῦτα τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἔχουσι πρῶτον ἐν τούτῳ ὅτι τὸ μάθημα τῶν ἐκδόσεων ἐν τοῖς σχολείοις τῆς κατωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως δὲν διδασκεται πάντοτε οὕτως ὅπως παρὰ τοῖς ἄλλοις λαοῖς. Ἡμεῖς δὲ ἀντὶ τὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦτο καὶ ἐπιδιώξωμεν παντὶ σθένει τὴν διορθώσιν τοῦ κακοῦ, λησμονοῦμεν μὲν τὸ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀριστοτέλους λεχθὲν ὅτι ἡ παιδεία δεῖται οὐ μόνον φύσεως ἀλλὰ καὶ ἀσκήσεως, αἰτιώμεθα δὲ τὸν ἀναίτιον, τὸν ἐπίσημον παρ' ἡμῖν γλωσσικὸν τύπον ὥσει ἄλλος τις δημοτικώτερος θὰ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ὀρθογραφίαν, τὴν ὀρθοέπειαν, τὴν κομψότητα καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῦ δοκίμου λόγου.

Ἄλλη αἰτία, καὶ αὕτη σπουδαιοτάτη, δι' ἣν σφάλλονται οἱ ἡμέτεροι νεανίσκοι περὶ τὴν γλῶσσαν εἶναι τοῦτο, ὅτι ἀπὸ τινων ἐτῶν ἤρχισαν νὰ διαδίδωνται παρ' ἡμῖν καὶ ἀτυχῶς νὰ πιστεύωνται ὑπὸ πολλῶν ἀρχαί τινες ἐπαναστατικαὶ ἢ μᾶλλον ἀνατρεπτικαὶ παντὸς τοῦ παρ' ἡμῖν γλωσσικοῦ καθεστῶτος. Δὲν εἶναι, λέγουσι καὶ κηρύττουσι, καμμία ἀνάγκη νὰ ἐξετάζωμεν καὶ μανθάνωμεν πῶς λέγεται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἐν τῇ ἐπισήμῳ, τῇ συνήθει μέχρι τοῦδε γλώσσῃ· γράφετε ὅπως θέλετε, καὶ ἔστε βέβαιοι ὅτι πᾶν ὅ,τι γράψετε θὰ εἶναι ὀρθόν, δόκιμον. Ἐκ τῆς διδασκαλίας ταύτης προήλθεν, ὡς ἦτο φυσί-

κόν, σύγχυσις εἰς τὰ γλωσσικὰ ἡμῶν πράγματα οὐ μόνον ὡς πρὸς τὴν ὁρθότητα ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ καλλιτεχνικὸν αἶσθημα ὅπερ ἔχομεν πρὸς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, ἥτοι ἐγεννήθη ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῶν παίδων καὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν γονέων καὶ τῆς κοινωνίας καθόλου πρῶτον μὲν ἀμφιβολία περὶ τῆς ὁρθῆς χρήσεως, ἔπειτα δὲ ἀδιευφορία καὶ ταραχὴ περὶ τὰ ἐπιτετραμμένα καὶ ἀπηγορευμένα, περὶ τὰ καλὰ καὶ αἰσχρὰ ἐν τῇ χρήσει τῆς γλώσσης.

Τὸ μέγεθος τοῦ κακοῦ καταλαμβάνει ἕκαστος, ὅταν ἐνθυμηθῇ τὸ χρυσοῦν ἀπόφθεγμα τοῦ σοφοῦ Κοραῖ ἐιπόντος «**Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ἐργαλεῖον, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ ψυχὴ πλάττει πρῶτον ἐνδιαθέτως, ἔπειτα προφέρει τοὺς λογισμούς της**». Ἀλλ' ἂν, ἐρωτῶμεν ἡμεῖς, τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο φέρεται ἀδιαλείπτως ἄνω καὶ κάτω, ἐὰν ταρασσεται συνεχῶς ὑπὸ ποικίλων θεωριῶν καὶ αἰρέσεων, τί γίνεται ὁ δυστυχὴς λογισμὸς;

Καὶ τὸ κακὸν ἐγένετο πολὺ χειρότερον, ὅτε ἐπ' ἐσχάτων τινὲς ἐκ τῶν διδασκόντων τὰς ἀνωτέρω ἀνατροπικὰς ἀρχὰς ὥρμησαν μετὰ ζήλου ἀξίου καλυτέρας ὑποθέσεως νὰ ἐπιβάλωσιν αὐθαιρέτως, διὰ τῆς βίας, ὡς κατακτεταὶ τὰς γλωσσικὰς θεωρίας, τὴν αἴρεσιν αὐτῶν ἐπὶ πᾶν τὸ ἔθνος.

Ὁ πρῶτος λόγος τὸν ὁποῖον προβάλλοντες προσπαθοῦσι νὰ δικαιολογήσωσι τὸ μέγα ἐγχείρημα αὐτῶν, τὸ πρῶτον ψεῦδος εἶναι ὅτι ἐκτὸς τοῦ συνήθους γλωσσικοῦ τύπου τοῦ λαλουμένου εἰς τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ ἐκτὸς τῶν κατὰ τόπους ἰδιωμάτων, ὑπάρχει καὶ ἄλλη **κοινὴ λαλουμένη**, δημοτικὴ λεγομένη γλῶσσα, καὶ ὅτι ταύτην πρέπει νὰ διδάσκωνται τὰ παιδιὰ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Ἀλλ' ἡ καθαρὰ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τοιαύτη κοινὴ λαλουμένη γλῶσσα, δυναμένη νὰ χρησιμεύσῃ εἰς διδασκαλίαν πάντων πανταχοῦ τῶν ἑλληνοπαίδων καὶ συνάφῃ αὐτοῦς, ὡς ὀφείλει, εἰς ἓν ἐθνικὸν σύνολον σήμερον δὲν ὑπάρχει. (Θὰ μοὶ ἐπιτραπῇ δέ, ἐλπίζω, νὰ εἴπω τοῦτο μετὰ μεγαλυτέρου κύρους ἢ οἱ διατεινόμενοι τὰ ἐναντία ἢ καὶ πᾶς ἄλλος).

Ἀπόδειξιν δὲ τούτου καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον οὐδεμίαν ἐπιτρέποντα ἀμφισβήτησιν παρέχουσιν ἡμῖν αὐτοὶ οὗτοι διὰ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὰς ὁδηγίας αὐτῶν ἐξεδόθησαν ἐπ' ἐσχάτων. Διότι ἐν τούτοις ἀναγινώσκονται πολλαὶ λέξεις καὶ πολλοὶ τύποι, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ μὲν νομίζουσι κοινούς, πανελληνίους, ἀλλ' οὔτινες εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἄγνωστοι οὐ μόνον εἰς πλεῖστα μέρη τῆς

Ἑλληνογλώσσου γῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείστοις τῶν ἐν μέσαις Ἀθήναις διδασκόντων καὶ διδασκομένων· διὸ καὶ πολλάκις μὲν συμβαίνει νὰ ἐρμηνεύωνται εἰς τοὺς μικροὺς μαθητὰς τὰ δῆθεν λαϊκά, τὰ ζωντανά, ὡς λέγονται, γλωσσικὰ ταῦτα στοιχεῖα διὰ τῶν τῆς συνήθους καθαρευούσης, πλεονάκις δὲ νὰ καταλείπωνται **πλείστα** παντάπασιν ἀνερμήνευτα δι' ἑλλειψιν λεξικοῦ, ἐν ᾧ νὰ περιλαμβάνωνται καὶ ἐρμηνεύωνται τὰ δῆθεν πασίγνωστα ταῦτα. Οὔχι δὲ σπανίως ἐγὼ καὶ δι' ἐπιστολῶν καὶ προφορικῶς ἐρωτῶμαι ὑπὸ πολλῶν πῶς νοεῖται τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τοῦ ἀλφαβηταρίου καὶ τῶν ἀναγνωσματοαρίων.

Πρὸς βλ. **δικράνια, γνέθω, στάνη, χίμιξε, χιμᾶ, μελάτη, τὸ ξινάρι, ἡ ῥόβη, βραγιές, σανὸ μὲ χορτάρι** κλπ., ὧν οὐδεμίαν ἔχουσι γνῶσιν ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ· πολὺ δὲ περισσότερα ἀγνοοῦνται ἐν Κερκύρᾳ, ὅπως παρὰ Κερκυραίου συναδέλφου, τοῦ φίλου κ. Σ. Σακελλαροπούλλου μανθάνω. Ἀλλὰ δὲ πάλιν γινώσκονται μὲν ἄλλ' ἐπὶ ἄλλης σημασίας καὶ θὰ παρανοηθῶσι· **π.χ. ζυγώνει, τζάκι** (ὃ ἐν τοῖς ἀναγνωσματοαρίοις τούτοις κεῖται καὶ ἐπὶ τῆς **ἐστίας** (**παρασιᾶς** πολλαχοῦ καὶ **γωνιάς** λεγομένης σήμερον διὰ λέξεων Ἑλληνικῶν) καὶ ἐπὶ τῆς **καμινάδας** ἢ **καπνοφόρου** (κατὰ τοὺς Κυπρίους) καὶ ἐπὶ τῆς **καπναδόχου** τῶν ἐργουσιῶν). Εἶναι δὲ γνωστὸν πόσον ὀλεθρία εἶναι, ἥτοι πόσον εὐκόλως ἄγει τὰ μικρὰ παιδιὰ εἰς ἐπιπολαιότητα ἢ ἀτελὴς ἢ ἡμιτελὴς γνῶσις τῶν ἐν τοῖς διδακτικοῖς βιβλίοις κειμένων.

Ἄλλην ἐπ' ἴσης ἀναντίλεκτον ἀπόδειξιν παρέχουσιν οὗτοι καθ' ἑκάστην μεταχειριζόμενοι καὶ ἐν τῷ γραπτῷ καὶ ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ αὐτῶν τὴν συνήθη ἡμῶν γλῶσσαν, ὁμολογοῦντες δὲ ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐκφρασθῶσιν εἰς τὴν δῆθεν κοινὴν ὁμιλουμένην, ἣν συνιστῶσι καί, τὸ φοβερώτερον, εἰσάγουσιν εἰς τὰ σχολεῖα, ἵνα μανθάνωσι τὰ παιδιὰ. (Μόνον εἰς τούτων μεταχειρίζεται τὴν ἰδιότυπον ταύτην γλῶσσαν εἰς τὰς διαλέξεις αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν διδασκάλων· **ἀλλ' οὗτος ἔχει ἐνώπιόν του τετράδιον**, τὸ ὁποῖον **ἀναγινώσκει**, ἥτοι **θεματογραφεῖ** πρότερον. Τόσον **ζωντανή**, τόσον **κοινὴ** καὶ **συνήθης λαλουμένη** εἶναι ἡ γλῶσσα αὕτη!).

Κατὰ ταῦτα δῆλον καὶ τοῖς τυφλοῖς τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ γλωσσικὸς τύπος τὸν ὁποῖον συνιστῶσι καὶ εἰσάγουσιν εἰς τὰ σχολεῖα δὲν εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἡ γλῶσσα ἡ σήμερον λαλουμένη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν πάσῃ πόλει καὶ κωμοπόλει τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καθὼς καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ. Διότι ἡ συνήθης ἡμῶν γλῶσσα ἐσχηματί-

σθη τοῦτο μὲν ἐκ στοιχείων διασωθέντων ἡμῖν διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως, τοῦτο δὲ ἐξ ἄλλων παραληφθέντων ἐκ τῆς γλώσσης τῶν σχολείων, τῶν βιβλίων, τοῦ Τύπου κλπ., εἶναι ἄρα κατ' ἀλήθειαν **μεικτὴ** γλῶσσα (δι' ὃ καὶ ὑβριστικῶς ὀνομάσθη **μισή**), ἀλλ' αὕτη εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἢ σήμερον **ὀμιλουμένη** καὶ ὡς εἰπεῖν ἢ πανεθνῆς ἡμῶν γλῶσσα. Ἄν δὲ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι καθ' ἐκάστην τὰ μὲν κατὰ τόπους ἰδιώματα περιορίζονται καὶ ἐξαφανίζονται, **αὕτη δέ, ὅπως ἢ Ἀττικὴ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἔγινε Κοινή**, οὕτω διὰ τῶν σχολείων, διὰ τοῦ Τύπου, διὰ τῆς ἐν τῷ στρατῷ θητείας, διὰ τῆς συγκοινωνίας κτλ. καθ' ἐκάστην ἐξαπλοῦται καὶ εἰσέρχεται εἰς πάντα σχεδὸν τὰ κοινωνικά στρώματα πανταχοῦ, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς νεωτέροις, καὶ κατακρατεῖ ὡς **νέα Κοινή**, πεῖθεται, ὅτι αὕτη εἶναι ἢ πράγματι **ὀμιλουμένη**, ἢ **Κοινή**, καὶ διὸ καὶ ἡ γλῶσσα **τοῦ μέλλοντος**· αὕτη δ' ὅμως δὲν δύναται νὰ ὀνομάζεται **δημοτικὴ**, ἀφοῦ εἰς οὐδένᾳ ἀπολύτως ἀνήκει ἄνθρωπον, ἐκτὸς ἂν τις εἰς τὸν ὄρον **δημοτικὴ** ἄλλην, αἰσθαιόμενον διδῶν σημασίαν. Ἡ ὀρθὴ σημασία αὐτῆς εἶναι **πολιτικὴ γλῶσσα**, ἀφοῦ ἀπὸ τῶν πόλεων μάλιστα ὠρμήθη καὶ ὁρμάτα καὶ ἐν ταῦταις μάλιστα συνηθίζεται. Λέγεται καὶ ἐπαναλαμβάνεται ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁμογενεῖς καὶ συνήθους αὐτῆς γλῶσσα δὲν ἀπέβη, μέχρι τοῦδε κατὰ πάντα ὁμοειδής, ἀλλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις ποικίλλει ὡς πρὸς πολλὰς λέξεις καὶ τινὰς τύπους προβαίνουσα ἀπὸ τῆς μορφῆς, ἢ ὅποια συνηθίζεται εἰς τὰς συνομιλίας μας ἐν ταῖς αἰθούσαις, εἰς τὴν τοῦ διηγήματος (Νιρβάνας, Διαβάτης κλπ.), ἔπειτα εἰς τὴν τῶν ἀγορεύσεων ἐν τῇ Βουλῇ, ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἐνώπιον τῶν λαϊκῶν συναθροίσεων, καὶ εἰς τὴν τῶν ἐφημερίδων, καὶ τέλος εἰς τὴν τῆς ἐπιστήμης. Ἡ δυσχέραις αὕτη εἶναι βεβαίως ἀληθής, ἀλλὰ προφανῶς πᾶσαι αἱ παραλλαγαὶ αὗται δὲν ἀποτελοῦν ἄλλην γλῶσσαν, ἀφοῦ οὔτε τὴν κατανόησιν ματαιοῦσιν ἢ δυσκολεύουσιν, οὔτε προσκρούουσιν εἰς τὸ περὶ γλώσσης αἶσθημα ἡμῶν. Τοῦναντίον προσκρούει καὶ μάλιστα σφόδρα εἰς τὸ αἶσθημα ἡμῶν τοῦτο ἢ ἀπόπειρα τῶν αἰρετικῶν νὰ ὑπαγάγῃσι βιαίως ὑπὸ ἓνα κανόνα πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς μεικτῆς ἡμῶν ταύτης γλώσσης. **Τὸ ἀλφαβητάριο, ὁ ἀναχτας** κτλ. τῶν νέων τούτων σχολαστικῶν τῆς δημοτικῆς δὲν φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὀλιγώτερον ἀηδὴ τοῦ **πεπαρμένος, προκεκομμένος** κτλ. τῶν μακαρίᾳ τῇ λήξει σχολαστικῶν τῆς ἀρχαίας. Ἀκριβῶς δὲ ταύτας τὰς παραλλαγὰς τῆς πραγματικῶς λαλουμένης, ἔπρεπεν, ἂν ἐσωφρονοῦμεν, νὰ παραλά-

βωμεν εἰς τὰ διδασκτικά βιβλία, ἤτοι τὴν τῶν αἰθουσῶν (οὐχὶ τὴν τῶν μαλλιαρῶν!) εἰς τὴν Α' καὶ Β' τοῦ δημοτικοῦ, τὴν τοῦ διηγήματος καὶ τῶν ἐφημερίδων εἰς τὴν Γ' καὶ Δ' καὶ οὕτω καθεξῆς. Οὕτω θὰ ἐμάνθανε τὸ παιδίον τὴν ἀληθῶς λαλουμένην μεικτὴν νεωτέραν κοινὴν γλῶσσαν ἡμῶν, οὐχὶ τὴν ἰδιότευκτον καὶ οὐδαμοῦ λαλουμένην τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ τοιοῦτοτρόπως καταρτισθεῖσα αὕτη γλῶσσα κατέστη ἡμῖν σὺν τῷ χρόνῳ οὐ μόνον οἰκεία, συνήθης καὶ ἀναγκαία, ὥστε δὲν δυνάμεθα ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως νὰ ἐκφρασθῶμεν προφορικῶς καὶ γραπτῶς δι' ἄλλης, ἀλλὰ μόνον δι' αὐτῆς, ὅπως εἴπομεν ὅτι **κάμνουν καὶ αὐτοὶ οἱ αἰρετικοί**, ἀλλὰ καὶ ἀρεστή, ἀγαπητή. Ἐπειδὴ δηλονότι εἰς ταύτην ἐδιδάχθημεν καὶ αὐτὰ τὰ πρῶτα γράμματα καὶ ταύτην διαρκῶς ἀναγινώσκουμεν, συνεδέθη μετὰ τοῦ τύπου αὐτῆς σύμπας ὁ πνευματικὸς ἡμῶν θησαυρὸς· ἐντεῦθεν καὶ σκεπτόμεθα καὶ ἐκφραζόμεθα καὶ τὸ σπουδαιότατον πάντων ἀρεσκόμεθα ἐν αὐτῇ. **Ὁ λόγος τοῦ κ. Ἑμμ. Ρέπουλη** δὲν ἐξεφώνησε **πρὸ 8 ἡμερῶν** ἦτο **ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθῇ δι' ἄλλου ἀρεστοῦ ἡμῖν γλωσσικοῦ τύπου**. Αὕτη μόνη φαίνεται ἡμῖν οὐχὶ διάλεκτος, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνική, καλὴ, νέα Ἑλληνική γλῶσσα διὰ καὶ ταύτην μόνην ἐν πάσῃ τοῦ βίου περιστάσει θέλομεν νὰ ἀναγινώσκουμεν καὶ νὰ ἀκούωμεν.

Γνωστὸν δ' εἶναι τὸ κατὰ τὸ 1900 πείραμα τὸ γενόμενον ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἐφημερίδος **«Ἀκροπόλις»** προσεκαλοῦντο ἐσπεραν τινὰ τότε ἀνὰ πέντε ἢ ἕξ, οἵτινες κατὰ τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν μόνον εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον εἶχον φοιτήσῃ, ἤτοι τεχνῖται, ἐργάται κ.τ.λ., καὶ ἀνεγινώσκοντο ἐνώπιον αὐτῶν ὑπὸ συντάκτου τῆς ἐφημερίδος περικοπαὶ νεωτέρων συγγραφέων συγγραψάντων εἰς τὴν καθαρεύουσαν καὶ ἄλλων εἰς τὴν δημώδη. Ἐπειτα δὲ ἡρωτῶντο ποῖα ἐκ τῶν δύο αὐτοῖς μᾶλλον ἤρεσκον καὶ ποῖα ὀρθότερον ἐνόουν, **πᾶσαι δὲ αἱ διαδοχικῶς προσκαλούμεναι ομάδες ὁμοφώνως ἀπεφαίνοντο ὑπὲρ τῶν τῆς καθαρεύουσας. Τὸ πείραμα ἐξετελέσθη ἐνώπιον τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Ἀκροπόλεως», τοῦ μακαρίτου Μοσχάκι, τοῦ κ. Δ. Καμπούρογλου, ἐμοῦ καὶ ἄλλων.**

Καὶ ὅμως τίς θὰ ἐπίστευε τοῦτο! ὑπάρχουσι σήμερον ἄνθρωποι λεγόμενοι Ἕλληνες, οἵτινες δὲν θέλουν νὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὸ γενικὸν αἰσθήμα ἡμῶν τοῦτο πρὸς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, ἀλλ' αἰρόμενοι ὑπεράνω τοῦ κοινοῦ τούτου ἐθνικοῦ αἰσθήματος ἄλλοτε μὲν

διατείνονται *ὅτι μισοῦσι καὶ μάλιστα θανασίμως* τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ταύτην, ἄλλοτε δὲ διδάσκουσιν ὅτι δὲν πρέπει, ὅπως πρὸ ἐτῶν πολλῶν συνέστησα, νὰ γράφωμεν ὅπως ὁμιλοῦμεν. «*Βέβαια, διόσχου- ρίζονται, ἡ πρώτη, ἡ χοντρή ἀντίληψη τοῦ γλωσσικοῦ ζητήμα- τος εἶνε νὰ γράφουμε ὅπως μιλοῦμε*». Βλέπετε: τὸ νὰ γράφωμεν ὅπως ὁμιλοῦμεν, ἤτοι τὸ νὰ μεταχειρίζομεθα τὴν γλῶσσαν ὅπως τὸ γλωσσικὸν ἡμῶν αἴσθημα ὑπαγορεύει εἰς ἡμᾶς, ἡ περὶ τῆς γλώσσης καλαισθησία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι, λέγουν, *χοντρή ἀντίληψη!*

Ἔνεκα τούτου παραγγελλόμεθα νὰ γράφωμεν κατὰ τὰς ὁδη- γίας αὐτῶν καὶ ἀληθῶς οὐ μόνον ἐν τοῖς πρώτοις ἀναγνωσματικοῖς βιβλίοις καὶ ἐν τῷ ἀλφαβηταρίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις βιβλίοις, τὰ ὅποια δημοσιεύουν, εὐρίσκομεν πράγματα, τὰ ὅποια ἡμεῖς σήμε- ρον *δὲν μεταχειρίζομεθα* ἐν τῷ συνήθει προφορικῷ λόγῳ· πρβλ. *ὁ Ὀθωνας, ὁ Ἰάσονας, ὁ Παρθενώνας, χίμιξε, ἡ παραθαλάσ- σια, σουσάμι*, κλπ. Ἐν ἄλλοις βιβλίοις κατὰ τὸ αὐτὸ σύστημα γεγραμμένοις ἀναγινώσκομεν *ὁ ἀναχτας, σιές ἄλλες πόλες, ἡ τύπη τῆς συνείδησης, τῇ διεύτυσὶ σου* κλπ. κλπ.

Ἐκαστος βλέπει ὅτι τὰ παιδιά τῶν ὁποσδήποτε μορφωμένων τάξεων καὶ καθόλου τῶν πόλεων διδάσκονται ἐν τῷ σχολείῳ σήμε- ρον γλῶσσαν, ἣτις διαφέρει πολὺ περισσότερον ἢ ἡ μητρικὴ αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν ἡμετέρων βιβλίων, ἐν οἷς εἶναι κατατεθειμένοι τοσοῦτοι πνευματικοὶ ἠθισαυροὶ τῶν παλαιότερων γενεῶν καὶ τῆς ἡμετέρας.

Τὸ δεύτερον ψεῦδος εἶναι ὅτι ταῦτα εἰσηγούμενοι καὶ ἐπιβάλ- λοντες ἐργάζονται συμφώνως πρὸς τὰς ὁδηγίας, πρὸς τὸ σύστημα τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ. Ἄλλ' ὁ Κοραῆς ἀπέβαλλε τὰς ξένας λέξεις καὶ πάσῃ δυνάμει ἀπέτρεπεν ἀπὸ τῆς χρήσεως αὐτῶν· οὗτοι δὲ ἀκολουθοῦντες τὸ ἐναντίον δίδαγμα τοῦ Krumbacher «*Μηδεὶς δισταγμὸς πρὸ τῆς χρήσεως τῶν ξένων λέξεων καὶ τῶν ξένων καταλήξεων*», οὐ μόνον βιβλία ὅλα συντάσσοντες συνιστῶσι τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἀλφαβητάριον καὶ εἰς τὰ πρῶτα ἀναγνωστικὰ βιβλία ἄνευ τινὸς ὅκνου εἰσάγουσιν αὐτάς· πρβλ. τὸ *βραγιές, τζάκι, τεμπέλης* κλπ.

Ὡσαύτως ὁ Κοραῆς ἐδίδασκεν ὅτι, ὅπως εἶναι τυραννικὸν ἡ χρῆ- σις ἀρχαιοπινῶν καὶ ἀγνώστων εἰς τὴν κοινὴν συνήθειαν γλωσσι- κῶν στοιχείων, ἄλλο τόσον εἶναι δημαγωγικὸν ἡ χρῆσις δημοδῶν στοιχείων, ἅτινα προσκρούουσιν εἰς τοὺς ὅσοι ἔλαβον καλὴν ἀνατρο- φήν· ὅτι δὲ τὴν συνήθειαν ταύτην τῶν *καλῶς ἀνατεθραμμένων* ὀφείλομεν νὰ μεταδώσωμεν εἰς τὸ Ἔθνος.

Κατὰ ταύτην τοῦ ἀοιδίου ἀνδρὸς τὴν ἐντολὴν εἶπον ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ὅτι εἰάν δύο λέξεις, δύο τύποι, δύο συντάξεις κλπ. **λέγωνται** ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ἡμῶν ἐκ παραλλήλου καὶ μήτε ἡ ἑτέρα ὅζη ἀρχαϊσμοῦ μήτε ἡ ἄλλη χυδαῖσμοῦ, ὀφείλομεν νὰ προτιμῶμεν ἐν τῷ γραπτῷ καὶ προφορικῷ λόγῳ τὴν συνδέουσαν ἡμᾶς πρὸς τὴν λογίαν παράδοσιν, πρὸς τὸ παρελθὸν ἡμῶν· πρόσθετες ὅτι καὶ πρὸς ἀλλήλους συνδέουσιν ἡμᾶς πολὺ μᾶλλον τὰ ἀπαθέστερα ταῦτα στοιχεῖα ἢ τὰ μεταβεβλημένα. Οἷτοι δὲ πᾶν τοῦναντίον γράφουσι **δμορφος, σουσάμι, γιορτή, γιορτάζει, λές, λέει** κτλ. κτλ.

Ἐπ' ἴσης γράφουσιν ἐν αὐτῷ τῷ ἀλφαβηταρίῳ λέξεις παντάπασι ἀναρμόστους εἰς **καλῶς ἀνατεθραμμένους ἀνθρώπους**, οἷον **γεροξεμυαλισμένε, γεροτεμπέλη, γεροτσιγκούνη, γεροφλύαρε, γεροξεκουτιάρε, φαρμακομύτα** κλπ., λέξεις καὶ φράσεις ἀναρμόστους, νομίζω, εἰς τὸ στόμα καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι ἀφοῦ αἱ ἱερατικαὶ αὐταὶ λέξεις εἰσῆλθον εἰς αὐτὸ τὸ πρῶτον βιβλίον, εἰς τὸ ἀλφαβητάριον, τὰ παιδία θὰ λέγουν καὶ θὰ ἐπαναλαμβάνουν αὐτὰς ἐπεὶ πανταχοῦ καὶ πρὸς πάντας, ἦτοι θὰ εἰσάγονται χυδαῖα διὰ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας. Ὅμοιως εἰσάγουσι πλημμελεῖς, καινὰς ὀρθογραφίας, οἷον **φαγάς, ψωμάς, χωριάτες, πρματεντάδες, κουβαλά, πετᾶ, νὰ βλέπη, χίμιξε, γλιτώνω, κάθησε** κλπ. Τοσαύτη δὲ εἶναι ἡ ἀποστροφή αὐτῶν πρὸς πᾶν ἀπαθές, ὥστε καὶ ὅπου κατὰ πρῶτον εἰσάγεται καὶ διδάσκεται νέα τις ὀνομασία, δὲν παρέχεται αὐτῇ εἰς τὰ παιδία ἐν τῷ ἀμεταβλήτῳ αὐτῆς τύπῳ, ἀλλ' ἐν τῷ μεταβεβλημένῳ. Οὕτω λ. χ. ἀναγινώσκεται ἐν τῷ ἀναγνωσματορίῳ τῆς Β' τάξεως σ. 39 **ἡ φωνὴ τοῦ ἀλόγου λέγεται χλιμίντρισμα. Τὸ χρεμέτισμα** δὲν ἦτο οὔτε δυσκολώτερον εἰς κλίσιν οὔτε πολυσυλλαβώτερον τοῦ **χλιμίντρισμα**, ἀλλ' εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ ἔχη λεχθῇ καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, δι' ὃ ἀπεκρούσθη. Ἀλλὰ ἀφοῦ ἀντιποιοῦνται καὶ φιλοσοφίας, διατί δὲν ἐνθυμοῦνται τὸ παράγγελμα τοῦ θεοῦ Πλάτωνος (Πολιτείας Β' 377), καθ' ὃ δὲν πρέπει νὰ παρέχονται εἰς τὰ παιδία δοξασίαι καὶ διδασκαλῖαι ἐναντίαι πρὸς ὅσας θὰ χρειασθῇ νὰ λάβωσι κατόπιν, καθ' ὅσον αἱ πρῶται ἐκεῖναι **εἶναι πάντοτε δυσέκνιπτοι καὶ δυσεξίτηλοι**; Ἀρὰ γε θὰ μάθῃ κατόπιν αὐξήθῃς ὁ παῖς **νὰ ὀρθογραφῇ καὶ νὰ μεταχειρίζεται προσηκόντως τὰ στοιχεῖα τῆς συνήθους ἡμῶν γλώσσης** ἢ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ κυμαίνεται; καὶ ἂν μάθῃ, πρὸς τί οἱ διπλοὶ κόποι; Καὶ ἀφοῦ ἀντιποιοῦνται γλωσσολογικῆς

παιδεύσεως, διατί ἄγνοοῦσι τὸ γλωσσολογικὸν δίδαγμα καὶ ἀξίωμα, καθ' ὃ τὰ τεχνητά, τὰ διὰ τοῦ σχολείου, διὰ τοῦ βιβλίου κλπ. πρῶτον γινωσκόμενα εἰς γενεάν τινα δύνανται νὰ ἀποβῶσι φυσικά, μητροδίδακτα εἰς τὰς ἐπομένας; Μήπως μικρὸς εἶναι ὁ θησαυρὸς τῶν λέξεων ὅσαι ἐκ τῶν βιβλίων, ἐκ τῶν σχολείων, ἐκ τοῦ Τύπου, ἐκ τῆς λογίας παραδόσεως καθόλου, εἰσῆλθον εἰς τὸν προφορικὸν ἡμῶν λόγον; ἢ πῶς ἐγένοντο ἡμῖν συνήθεις, φυσικαὶ ὡς εἰπεῖν, τόσαι καὶ τόσαι ξέναί λέξεις, ὡς **πόρτα, βέργα, σπῆλι** κλπ.

Ἐπ' ἴσης διατί ἄγνοοῦσιν ὅτι παρὰ πᾶσι τοῖς λαοῖς οὐχὶ ἄλλον τινὰ γλωσσικὸν τύπον, ἀλλὰ τὸν τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων διδάσκονται τὰ παιδιά ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, ὅσονδήποτε καὶ ἂν διαφέρει οὗτος τῆς λαλουμένης ὑπ' αὐτῶν διαλέκτου, ὅτι δ' οὗτος πολλαχοῦ ὡς νέα ξένη γλῶσσα ἐπιβάλλεται εἰς αὐτά, διότι μόνον δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται **ἡ ἐθνικὴ ἐνότης** καὶ ἡ μόρφωσις τῶν νέων;

Ὁ Κοραῆς ἐδίδασκεν ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ εἰς τὸν λαόν: οὕτω θέλω νὰ ὁμιλῇς· οὗτοι δὲ ἀποκαλοῦσι **χοντρή ἀντίληψη** τὴν συνήθη χρῆσιν ἡμῶν, τὸ γλωσσικὸν ἡμῶν αἶσθημα καὶ τὴν αἰσθασιν νὰ γράφωμεν ὅπως ὁμιλοῦμεν, διό καὶ συνηθίζοντα τὰ διδακτικὰ βιβλία εἰς γλωσσικὸν τύπον ἰδίας κατασκευῆς, τὸν ὁποῖον ὡς αὐτοκράτορες ἀγωνίζονται νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τὸ ἔθνος.

Ὁ Κοραῆς πάσῃ δυνάμει συνίστα τὸν παραλληλισμὸν τῆς νέας πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ τὸν πλουτισμὸν τῆς σημερινῆς ἐκ τῆς παλαιᾶς. Οὗτοι δὲ ἀκολουθοῦντες τὸν Krumbacher κηρύττοντα ὅτι **μισεῖ θανασίμως τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν** καὶ ὅτι **τὸ παρελθὸν ἀπέβη κατάρρα δι' ἡμᾶς** καὶ ὅτι **ἡ σωτηρία ἡμῶν ἐγκεῖται ἐν τῇ τελείᾳ ἀποσπάσει ἡμῶν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος τούτου**, διδάσκουσι τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς τῶν διδασκαλείων, ὅτι τοῦ λοιποῦ πρέπει νὰ στραφῶμεν πρὸς τὸ μέλλον, πρὸς τὰ ἔμπροσ; Ναί, καὶ ἡμεῖς ἀποβλέπομεν πρὸς τὸ μέλλον καὶ πάσῃ δυνάμει ἀγωνιζόμεθα, ἵνα καθίσταται τοῦτο διαρκῶς εὐτυχέστερον, ἀλλὰ ἀγαπῶμεν καὶ θεραπεύομεν ὁμοίως καὶ τὸ παρελθόν, τὰς μεγάλας καὶ ἱερὰς παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ δὲν θέλομεν ν' ἀποχωρισθῶμεν ἀπ' αὐτῶν. Αὗται ὠδήγησαν ἡμᾶς ἀκόμη καὶ χθὲς εἰς τὴν Κρέσαν!

Ὁ Κοραῆς ἔλεγεν ἐπὶ λέξει **πέμπω εἰς τοὺς κόρακας τὸν χυδαῖσμον ἐκείνων ὅσοι χωρὶς πολυχρόνιον μελέτην καὶ συνεχῇ παραλληλισμὸν μετὰ τῆς παλαιᾶς ἐπιβάλλονται νὰ ΦΚΙΑΣΩΣΙ**

τὴν νέαν». Οὗτοι δὲ οὐ μόνον φκείανουν ἀλλὰ καὶ εἰσάγουν εἰς τὰ πρῶτα τῶν παιδίων ἀναγνωστικὰ βιβλία τὴν νέαν αὐτῶν γλῶσσαν. Τοιουτοτρόπως ἡ γλῶσσα ἡμῶν ὥς νὰ ἐγράφετο κατὰ πρῶτον τῶρα, ὥς νὰ μὴ εἶχε μέγα καὶ ἔνδοξον παρελθόν, καὶ ὥς νὰ μὴ εἶχομεν ἡμεῖς τοῦ παρελθόντος τούτου πλέον καμμίαν ἀνάγκην, τίθεται ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ νέου Προκρούστου, καὶ διατίθεται αὐτοκρατορικῶς παρὰ τὸ παράγγελμα τοῦ Κοραῖ καὶ παρὰ πάντα λόγον.

Λοιπὸν ἅς μὴ ἀναμειγνύεται πλέον τὸ ὄνομα τοῦ ἀοιδίου Κοραῖ εἰς τὴν γλωσσικὴν μεταρρύθμισιν, ὥς ἀρέσκονται νὰ ὀνομάζωσιν αὐτήν ἅς μένη δὲ ἡ δόξα ὁλόκληρος εἰς τοὺς ἐργάτας αὐτῆς.

Τρίτον ψεῦδος εἶναι ὅτι ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις παρ' ἡμῶν εἶχε μέχει τοῦδε ἀριστοκρατικόν, φεουδαρχικόν χαρακτήρα, καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐπεδίωκεν ἢ νὰ παρασκευάσῃ μαθητὰς διὰ τὴν μέσσην καὶ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν. Ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ὥς πόρισμα διδασκαλίας τῶν εἰσηγητῶν τῆς φημιζομένης μεταρρυθμίσεως πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους καὶ δὲν διεψεύσθησαν· θα εἶναι ἀρα ἀληθῆ. Καὶ ὅμως ἡδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς βασιλείας Ὀθωνος ἐθεσπίσθη παρ' ἡμῶν διὰ νόμον ἡ ἀποχρεωτικὴ πάντων ἀνεξαρτήτως τῶν παιδίων φοίτησις εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, καὶ πάντοτε οἱ ὀργανισμοὶ τῶν ἡμετέρων διδασκαλείων καὶ δημοτικῶν σχολείων αὐτοτελῆ διέγραφον τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων, οὐχὶ δὲ ἀπλῶς προπαρασκευαστικὸν πρὸς τὴν μέσσην καὶ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν. Ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὴν νομοθεσίαν τῶν δημοτικῶν σχολείων, τῶν διδασκαλείων καὶ αὐτῶν τῶν λεγομένων Ἑλληνικῶν, ἔπειτα τοῦ Πρακτικοῦ Λυκείου, τῶν ἐμπορικῶν καὶ ἱερατικῶν σχολῶν κλπ. ἀρκεῖ νὰ πείσῃ πάντας περὶ τῆς ἀληθείας τούτου¹. Ἄλλο ζήτημα ἂν ἐν τῇ πράξει, ἐν τῇ ἐφαρμογῇ δὲν ἐπετύ-

¹ Ἴδου τὰ μαθήματα τὰ ὅποια ὀρίζει ὁ περὶ συστάσεως τοῦ Διδασκαλείου ἐν Ἀθήναις νόμος (ΧΘ').

- 1) Ἑρὰ ἱστορία καὶ κατήχησις·
- 2) ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ τῆς νέας Ἑλλην. γλώσσης·
- 3) ἀριθμητικὴ καὶ αἱ ἀναγκαῖαι εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν χρήσει μέτρων, σταθμῶν καὶ νομισμάτων·
- 4) Πρακτικοὶ ὁρισμοὶ τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων·
- 5) στοιχειώδης γεωγραφία (φυσικὴ, μαθηματικὴ καὶ πολιτικὴ) καὶ ἀκριβέστερον γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν·
- 6) στοιχειώδης ἱστορία καὶ ἰδίως ἡ Ἑλληνικὴ·
- 7) στοιχειώδης ζωολογία, ὀρυκτολογία καὶ στοιχειώδης βοτανικὴ·
- 8) στοιχειώδης ἀνθρωπολογία·

χομεν τοῦ σκοπομένου, ἤτοι νὰ μορφώσωμεν πάντας τοὺς ἑλληνό-
παιδας, ὅπως ἔδει. Τῆς ἀποτυχίας ταύτης αἰτία ὑπῆρξεν οὐχὶ ἡ φευ-
δαρχικὴ τάσις τινῶν ἐξ ἡμῶν, ἀλλ' ἡ κακὴ τοῦ Κράτους διοικήσις.
Διὰ ταύτην καὶ τὸ πρῶτον διδασκαλεῖον διελύθη ἑλλείψει μαθητῶν,
καὶ τὰ τέσσαρα τὰ κατόπιν (ἀπὸ τοῦ 1878 κτλ.) ἰδρυθέντα περιορί-
σθησαν εἰς ὀλίγα καὶ ταῦτα φθίνοντα δι' ἑλλειψιν μαθητῶν καὶ πρὸ
παντός, ἐν τοῖς πλείστοις, παιδαγωγικῶν ἀνδρῶν, καὶ οἱ διδάσκαλοι
ἐγκαταλείπουσι τὸ ἄχαρι ἔργον αὐτῶν καὶ τρέπονται εἰς ἄλλα ἐπαγ-
γέλματα κλπ. Λοιπὸν κατ' ἀλήθειαν οὐχὶ φευδαρχικαὶ τάσεις, οὐχὶ
νομοθεσία ὑπὲρ προνομιούχων τάξεων εἶναι ἡ αἰτία τῆς κακῆς κατα-
στάσεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπειτα ὑπάρχουσιν ἀληθῶς παρ' ἡμῖν ἀνώτεραί τινες, συντηρη-
τικαί, εὐγενεῖς, ἀριστοκρατικαὶ τάξεις, μεγαλοκτηματαί, φευδαρχαί,
εὐπατρίδαι, πατρίκιοι ἢ ὡς ἄλλως λέγονται, ἀποκλειστικὸν προνόμιον
ἀξιοῦντες τὰς ἀνωτέρας θέσεις ἐν τῷ στρατῷ, ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν
ἐξωτερικῶν κλπ. καὶ δὴ ἀπομακρύνοντες ἀπὸ ταύτων καὶ ἀπὸ τῶν
γραμμάτων τοὺς ἀντιθέτους, τὰς ταπεινότερας τάξεις, τοὺς πλη-
βεῖους; Ἡ ἀνεφάνησαν παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασι-
λεῖου τοιαῦται τάσεις. Καὶ δὲν ἰσοπέδωσεν ἡμᾶς ἡδη πρὸ αἰῶνων ἡ
Τουρκικὴ τυραννία; Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ὅσοι ἠδυνήθημεν νὰ ἀναρρι-
χηθῶμεν ὅπωςδήποτε εἰς τὰς ἀνωτέρας θέσεις, εἰς τὰς ἐπισημίας
κ.τ.τ., ὠρμήθημεν ἀπὸ εὐγενῶν, ἀπὸ φευδαρχῶν, ἀπὸ πατρικίων;
Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὁμολογῶ ὅτι ἠγνόουν τοῦτο. Ἀλλ' ἂν ταῦτα εἶναι ἄτοπα

9) στοιχειώδης φυσικὴ καὶ αἱ ἀναγκαῖαι πρακτικαὶ ὁδηγίαι γεωργίας καὶ
δενδροκομίας·

10) γραμμικὴ ἰχνογραφία.

11) φωνητικὴ μουσικὴ καὶ ᾠδική·

12) γυμναστική·

Ὅμοιως δρίζει καὶ ὁ περὶ στοιχειώδους ἡ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως νόμος
ΒΤΜΘ' ἄλλα τοιαῦτα καὶ ἀνάλυσιν καὶ ἐρμηνείαν ἐκλεκτῶν συγγραφέων τῆς
καθωμυλημένης γλώσσης καὶ γραπτὰς ἀσκήσεις εἰς αὐτήν.

Καὶ αὐτὸς ὁ νόμος τοῦ 1834 δρίζει τὴν φοίτησιν ὑποχρεωτικὴν πάντων
τῶν παιδίων (τόσον φευδαρχικὸς ἦτο!) ἀπὸ τοῦ 6ου μέχρι τοῦ 12ου ἔτους,
πρὸς δὲ μαθήματα χρήσιμα εἰς τὸν πρακτικὸν βίον αὐτῶν, ὅποια καὶ ὁ ΧΘ'.
καὶ ἄλλα, ὅσον ἀγρονομία, κηπουρικὴ, δενδροκομία, βομβυκοτροφία καὶ
μελισσοτροφία. (Βλέπετε πόσον προπαρασκεύαζε διὰ τὸ Πανεπιστήμιον!) καὶ
ὁμως ταῦτα λέγονται ἵνα καταρριφθῶσι μὲν πάντα τὰ πρότερα, ἀναδειχθῶσι
δὲ τὰ σημερινὰ ὡς νέα καὶ ἐθνοσωτήρια.

καὶ ἀνακριβῇ, ἄλλα τινὰ εἶναι ἀτυχῶς φοβεραὶ ἀλήθειαι· α') ὅτι ἀπονέμοντες τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ οὐχὶ ὅπου ἀληθῶς κεῖται, ἀλλ' εἰς τὴν ἀθῶαν γλῶσσαν, **δὲν συντελοῦμεν εἰς θεραπείαν, ἀλλ' εἰς διαιώνισιν τοῦ κακοῦ.** Καὶ β') ὅτι διὰ τῆς σήμερον διατυμπανιζομένης μεταρρυθμίσεως **χωρίζεται πράγματι καὶ μάλιστα ὀριστικῶς ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τάξεις·** διότι μόνον οἱ εὐπορώτεροι θὰ δύνανται τοῦ λοιποῦ μεταβαίνοντες εἰς τὰ σχολεῖα τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως νὰ λαμβάνωσι γνῶσιν καὶ τοῦ συνήθους ἡμῶν λόγου καὶ νὰ ἀναγινώσκωσι τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ βιβλία ἡμῶν, οἱ δὲ ἀπορώτεροι περιοριζόμενοι εἰς τὰς 4 τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καὶ **τοιούτοι θὰ εἶναι τὰ ἐννέα δέκατα** ἢ καὶ περισσώτεροι, θὰ μένωσι διὰ παντὸς ἄγευστοι τοῦ πολιτισμοῦ ἡμῶν, θὰ διαμένωσιν ἀμόρφωτοι, ἀνιστόρητοι καὶ δὴ καὶ ὑποδεέστεροι, ὑπομείνονες πολῖται. Οὕτω θὰ ἐπέλθῃ περιορισμὸς οὐχὶ ἐξάπλωσις τῆς ἀληθοῦς μορφώσεως τοῦ Γένους ἡμῶν. Διότι προσδήλως ὅσῳ μεγαλυτέρα ἀποβαίνει ἡ διαφορὰ τῆς νεᾶς ἡμῶν γλώσσης οὐ μόνον ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς μέχρι σήμερον ἐν χρήσει, τοσούτῳ δυσκολώτερον θὰ δύνανται οἱ πλείστοι τῶν μεθ' ἡμῶν νὰ μελετήσωσι τὰς ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ, ἐν τε τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ νεωτέρᾳ γραφομένη μεχρὶ τοῦδε, κατατεθειμένους πνευματικὰς θησαυρούς, νὰ λαμβάνωσι τὸν ἐν αὐτοῖς πολιτισμόν, καὶ ἐπομένως θὰ εἶναι, ὥς εἵπομεν, καταδικασμένοι εἰς διαρκῇ ἀμάθειαν καὶ βαρβαρότητα. Τοιουτοτρόπως δ' ἐπιτυγχάνεται ἐκεῖνο ὅπερ μόνον **οἱ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν θὰ ἠδύναντο νὰ εὐχωνται, ἥτοι ἡ τελεία ἀπόσπαισις** τῶν πλείστων Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος ἡμῶν.

Εἶναι δὲ καὶ τόδε ἄξιον παρατηρήσεως καὶ σφόδρα διδακτικὸν τῶν μεθόδων τῶν ἐπιχειρούντων νὰ μεταρρυθμίσωσι τὴν παρ' ἡμῖν ἐκπαίδευσιν. Κατὰ πρῶτον ἐνεφάνισαν τὴν μεταρρυθμίσιν ὥς ἀναγκαίαν **διὰ τοὺς ἀλλογλώσσους Ἑλλήνας** τῶν νέων χωρῶν. Ἐπειτα τῇ 30 Μαΐου π. ῥ. ἐξέδωκαν νομοθετικὸν διάταγμα δι' οὗ ἐξηπλοῦτο αὕτη ἐπὶ πάσας τὰς ἐκ Θεσσαλονίκης τότε ἐξηρημένas χώρας. Μετὰ τινὰς μῆνας, ἥτοι **πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος** τοῦ διὰ τοῦ διατάγματος ἐκείνου ὀριζομένου, ἐκηρύττετο ὅτι ἐπέφερον **ἀγλαοὺς καρποὺς** καὶ ὅτι δι' αὐτὸ ἔδει νὰ ἐφαρμοσθῇ **εἰς τὰς δύο πρώτας τάξεις τῶν δημοτικῶν σχολείων πάσης τῆς Ἑλλάδος.** Ἐπ' ἐσχάτων δέ, ἐπειδὴ κατὰ τὴν Γαλλικὴν παροιμίαν ὅσῳ τις μᾶλλον τρώγει τόσῳ περισσώτερον ἀνοίγει ἡ ὄρεξις, προ-

βαίνουνσι περαιτέρω ὀρίζοντες, *ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη θὰ εἰσαχθῇ βαθμιαίως καὶ εἰς τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων* τῶν δημοτικῶν σχολείων, θὰ συνταχθῶσι δὲ καὶ θὰ εἰσαχθῶσι εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ καὶ ἄλλα βιβλία γεγραμμένα εἰς ὁμοίαν γλῶσσαν *πρὸς ἐμπέδωσιν*, ὡς λέγεται, αὐτῆς. Λοιπὸν οὕτω θὰ σπαταληθῶσιν *ἐξ ὁλόκληρα ἔτη* φοιτήσεως, ἵνα διδαχθῶσιν οἱ Ἑλληνόπαιδες τὴν γλῶσσαν αὐτήν! Ἄλλ' ἂν, ὡς λέγεται καὶ κηρύττεται, αὕτη εἶναι ἡ ζωντανή, ἡ ἀληθὴς ἡμῶν γλῶσσα, διατὶ ν' ἀπαιτῆται τοσοῦτος χρόνος πρὸς *μάθησιν καὶ ἐμπέδωσιν* αὐτῆς; Καὶ βλέπετε; *πρὸς ἐμπέδωσιν* αὐτῆς! Δηλαδὴ δὲν πρόκειται πλέον, ὅπως κατ' ἀρχὰς ὠρίζετο διὰ διατάγματος καὶ διὰ νόμου, νὰ διδαχθῶσιν οἱ ξενόγλωσσοι καὶ οἱ ἑλληνόγλωσσοι μικροὶ μαθηταὶ τὴν ἀπλὴν *λαλουμένην* ὑφ' ἡμῶν γλῶσσαν· ὅχι, σκοπὸς προφανὴς τώρα πλέον τῆς αἰρέσεως εἶναι νὰ μεταβάλλουν ὅλως διόλου τὴν γλῶσσαν ὅλων ἡμῶν, τὸ περὶ ταύτης αἰσθημα ἡμῶν. Διὰ τοῦτο συντάσσουν οὐ μόνον γραμματικὴν αὐτῆς, δι' ἧς νομοθετοῦν πῶς ὀφείλομεν νὰ ὁμιλῶμεν, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλουν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ εἰσαγωγῆς αὐτῆς καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ὅτι τάχως θὰ προτείνουσι τοῦτο καὶ διὰ τὰ γυμνάσια καὶ δι' αὐτὸ τὸ Πανεπιστήμιον! Ἴδου τί προκηρύσσεται περὶ τούτου ἐν σημερινῇ ἑφημερίδι: «Ἐνῶ καὶ οἱ πλέον ἀδιάλλακτοι γλωσσαμύνητορες ἀρχίζουν νὰ σχηματίζουν τὴν γνώμην, πῶς εἰς τὸ περίφημον γλωσσικόν μας ζήτημα ἐδόθη ἡ φυσικωτέρα λύσις, ἠκούσθη χθὲς εἰς τὴν Βουλὴν φωνὴ διαμαρτυρίας διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Δημοτικῆς εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως».

«Ὁ κ. Δίγκας ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν ποῦ ἤρμοζεν εἰς τὴν καθυστερήσαν αὐτὴν διαμαρτυρίαν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἶπεν, ἡ Δημοτικὴ εἰσῆχθη εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἀφῆκε δὲ νὰ νοηθῇ, ὅτι θὰ εἰσαχθῇ καὶ εἰς τὰ Γυμνάσια».

«Ἡ δῆλωσις τοῦ κ. ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ὑπῆρξεν ὅποια ἀνεμένετο. Δὲν ἦτο δυνατόν ἡ Κυβέρνησις τῶν Φιλελευθέρων, ποῦ ἔχει γράψῃ ἐπὶ τῆς σημαίας της τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ κάθε σκλαβιάν, εἴτε πολιτικὴν, εἴτε κοινωνικὴν, εἴτε γλωσσικὴν, ν' ἀφίρῃ τὰ παιδιὰ μας νὰ δουλεύουν ἀκόμη εἰς εἰδῶλα, καθαιρεθέντα πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῆς Ἐπιστήμης. Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ υποθάλλεται ἐπὶ πλέον ἡ διγλωσσία. Βεβαίως ἡ Δημοτικὴ θὰ εἰσαχθῇ ὅχι μόνον εἰς τὰ Γυμνάσια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Βεβαίως ἡ προσεχὴς Ἐθνο-

συνέλευσις θὰ τροποποιήσῃ τὸ περίφημον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος περὶ ἐπισήμου γλώσσης τοῦ Κράτους». Ἴδου τὴν ὁμολογίαν των!

Τοιοιουτρόπως ἀγωνίζονται νὰ ἐπιβάλῃσι τὰς δοξασίας αὐτῶν ἐπὶ πάντας τοὺς διδασκάλους οὐ μόνον τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ἀλλὰ καὶ τοὺς φοιτῶντας ἀκόμη εἰς τὰ σχολεῖα. Καὶ σημειωτέον ὅτι ἂν ἐψηφολόγουν προσηκόντως θὰ ἐμάνθανον ὅτι εἶναι ψυχολογικῶς ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ ἡ τοιαύτη διδασκαλία αὐτῶν. Εἶναι δηλαδὴ γνωστὸν ὅτι αἱ *παραστάσεις καὶ αἱ ἐννοιαὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν συνείδησιν ἡμῶν συνημμέναι μετὰ τῶν λέξεων*, αἵτινες σημαίνουσιν αὐτάς, ὅτι δὲ τὸ παιδίον ἐρχόμενον εἰς τὸ σχολεῖον ὀλίγας ἐννοίας ἔχει καὶ ὀλίγας καθόλου λέξεις μεταχειρίζεται, καθὼς καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἀρχίζει νὰ πλουτίζῃ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ δι' ἐννοιῶν καὶ λέξεων καὶ τούτων οὐχὶ διαλεκτικῶν ἢ ξένων ἀλλὰ γνησίων καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικῶν, καὶ ὅτι τοῦτο ἐξακολουθεῖ καὶ κατόπιν ἐν τῷ βίῳ διὰ τῆς ἀναγνώσεως, τῆς συννααστροφῆς κλπ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν τῷ σχολείῳ διδάσκεται καὶ κατόπιν ἐν τῷ βίῳ ἀναγινώσκει πάντοτε τὴν οὕτω λεγομένην καθαρεύουσαν, αἱ παραστάσεις καὶ ἐννοιαὶ αὐτοῦ ἰδίως αἱ περὶ ἄνωτέρου πολιτισμοῦ, περὶ πολιτείας, τέχνης, ἐμπορίου κλπ. εἶναι ἀναποσπαστῶς συνδεδεμέναι μετὰ τοῦ γλωσσικοῦ τούτου τύπου, μετὰ τῶν λέξεων, φράσεων, γραμματικῶν τύπων κλπ. στοιχείων αὐτῆς. Λοιπὸν προκειμένου νὰ παραστήσωσαν αὐτάς κατ' ἄλλον τρόπον, λ. χ. κατὰ τὰ διδάγματα τῶν σχολαστικῶν τῆς δημοτικῆς, *ἀνάγκη νὰ μεταφράζωσιν αὐτὰ διαρκῶς*, ἔστω καὶ ἐνδιαθέτως μόνον, πρᾶγμα, νοεῖται οἰκοθεν, δυσκολώτατον. Οὗτος δὲ εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν, ὡς ἄνωτέρω ἐλέχθη, οὔτε αὐτοὶ οὔτοι δύνανται νὰ ὁμιλῶσι περὶ ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων *ἄλλως ἢ εἰς τὴν καθαρῆν*, οὔτε λόγος διαλαμβάνων περὶ πραγμάτων σοβαρωτέρων δύναται νὰ παρασταθῇ δι' ἄλλων γλωσσικῶν στοιχείων ὥστε νὰ ἀρέσκῃ εἰς ἡμᾶς.

Ἄλλ' εἶναι, ἐρωτῶσιν, ὀρθὸν νὰ διδάσκωνται τὰ παιδιά ἐν αὐτῷ τῷ ἀλφαριθμητικῷ λέξεις ἀγνώστους αὐτοῖς, οἷον *ῥις* ἀντὶ *μύτη*, *οὐς* ἀντὶ *ἄφτι*, *οἶνος*, *ὑδωρ*, *οἶκος*, *ἄρτος* κλπ. ἀντὶ *κρᾶσι*, *νερό*, *σπίτι*, *ψωμί*, καὶ δὲν εἶναι ἀπώλεια χρόνου ἡ διδασκαλία αὕτη λέξεων ἀντὶ πραγμάτων; Ἐπεὶ αὖ τοῦ παιδίου μανθάνει ὅτι αἱ λέξεις τὰς ὁποίας ἠξεύρει ἐκ τῆς οἰκίας εἶναι κακαὶ καὶ ὀφείλει νὰ τὰς φεύγῃ, δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ διασαλευθῇ τὸ περὶ τῆς γλώσσης αἶσθημα αὐτοῦ καὶ νὰ δυσκολεύεται κατόπιν νὰ ὁμιλήσῃ; Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα δὲν εἶναι νέα, τοῦναντίον μάλιστα εἶναι πολὺ παλαιά, καὶ πολλάκις ἐλέ-

χθήσαν μέχρι τοῦδε, ἀλλ' ἔτυχον, νομίζω τῆς προσηκούσης ἀπαντήσεως εἰς τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω περὶ τῆς *πολιτικῆς γλώσσης ἡμῶν*.

Δὲν κατελέχθην ποτὲ εἰς τοὺς *σχολαστικοὺς γλωσσαμύντορας*, διὸ καὶ ὡς μαλλιαρὸς ἀπεκλήθη, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς *σχολαστικοὺς δημοτικιστάς*, διὸ πάλιν καὶ ὡς ἀντιδραστικὸς κατηγορήθη. Ἄλλ' ἀκριβῶς διότι ἔφυγον ἀμφοτέρας τὰς ἀκρότητας, νομίζω ὅτι μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ εἶπω τὴν γνώμην μου καθαρά: μάλιστα ὀφείλομεν νὰ παραλάβωμεν εἰς τὰ πρῶτα βιβλία τῶν παιδίων τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις καὶ τοὺς τύπους ὅσοι φέρονται ἐν τῇ πολιτικῇ λόγῳ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ ταῦτα μόνον.

Κύριοι τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα, ὅσα, ὡς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, ἔχουσι μεγάλην, αὐτόχρομα ἀνυπολόγιστον ἐπίδρασιν ἐπὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, ἀλλαχοῦ *μελετῶνται ἐπὶ μακρὸν* καὶ τοῦτο *οὐχὶ ὑπὸ δύο ἢ τριῶν*, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ τούτων *ἐμπείρων* μὲν τοῦ ἔργου αὐτῶν, *πεπαιδευμένων* δὲ *ὅσον τὸ δυνατόν ἄριστα φιλοσοφικῶς, παιδαγωγικῶς, ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς*. Οὗτοι συνεργαζόμενοι, συζητοῦσι, μελετῶσι, πειραματίζονται καὶ προβαίνουν εἰς τὰς ἀναγκαίας καὶ δυνατάς ἐκάστοτε κρινόμενας μεταρρυθμίσεις πάντοτε *κατὰ μικρὸν*, ὥστε νὰ μὴ ἐπέλθῃ ποτὲ ἀπότομος μεταβολὴ καὶ σύγχυσις. Τοῦτο ἠλπίζεν ἕκαστος ὅτι θὰ ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ὀλίγοι τινὲς ὥρμησαν ἐπὶ τὸ ἔργον καὶ ὡς αὐτοκράτορες διατάσσουν καὶ ἐπιβάλλουν τὰς θελήσεις αὐτῶν. Καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, καθ' ὃν χρόνον διαπράττουσι ταῦτα, δισχυρίζονται ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ συζητήσουν! Ἀλλὰ διατὶ δὲν συνεζήτουν πρὸ διετίας ἢ τριετίας, ἀλλ' ἤρκοῦντο εἰς προπαγανδικὴν διάδοσιν τῶν ὀλεθρίων διδαγμάτων αὐτῶν; Ἐπειτα ἀφοῦ δέχονται, ὡς λέγουν, νὰ συζητήσουν, διατὶ ἐπιβάλλουν; Συμβιβάζονται συζητήσεις καὶ διαταγαί;

Πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας ὅτι δὲν εἶναι οἱ παρόντες καιροὶ κατάλληλοι πρὸς ἡρεμον μελέτην καὶ ἐξέτασιν τοῦ μεγάλου τούτου προβλήματος, ἀπαντῶσιν ὅτι ἀκριβῶς αἱ παροῦσαι στιγμαὶ καθ' ἃς ἀντιμετωπίζομεν μὲ ἀνησυχίαν τὸ μέλλον, εἶναι αἱ ὥραϊαι στιγμαὶ τῆς τόλμης καὶ αἱ γόνιμοι τῶν μεγάλων δημιουργιῶν! Τοιοῦτοτρόπως προσπαθοῦσι νὰ δικαιολογήσουν τὴν μεγάλην σπουδὴν, διὰ τῆς ὁποίας, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι προσέχομεν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ δυσκόλου βίου τῆς σήμερον καὶ εἰς τοὺς φόβους καὶ κινδύνους τῆς αὔριον, ἔξαναγκάζουν τοὺς διδάσκοντας νὰ ἀποδεχθῶσι καὶ ἐφαρμόσωσι τὰς θεωρίας των. Δὲν θέλουν δὲ ἢ δὲν δύνανται νὰ

νοήσουν ὅτι εἰς τὰς τοιαύτας κατεσπευσμένας βιαίας ἐνεργείας ἀκολουθοῦν συνηθέστατα ἄλλαι βίαιαι ἐπ' ἴσης ἀντιδράσεις, ματαιοῦσαι καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀγνωτέρους σκοποὺς τῶν ἐπαναστάσεων. Ἐπειτα ἡμεῖς ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἡμῶν καὶ διὰ τοῦ νομοθετικοῦ διατάγματος τῆς 30 Μαΐου π. ἔ. καὶ διὰ τοῦ κατόπιν νόμου ὥρισεν ὅτι **«τὰ διὰ τὰς τέσσαρας πρώτας τάξεις τῶν δημοτικῶν σχολείων προοριζόμενα ἀναγνωστικὰ βιβλία ὀφείλουσι νὰ εἶναι γεγραμμένα εἰς τὴν κοινὴν λαλουμένην (δημοτικὴν) γλῶσσαν ἀπηλλαγμένην παντὸς ἀρχαϊσμοῦ ἢ ἰδιωτισμοῦ»**· καὶ ἐρωτῶμεν εἶναι τὸ ἀλφαβητάριο καὶ τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία, ὅσα μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῆς αἰρέσεως, **γεγραμμένα εἰς τὴν κοινὴν καὶ συνήθη ὁμιλουμένην** ὑφ' ἡμῶν γλῶσσαν; καὶ δὲν περιέχουσιν ἰδιωτισμούς, ξένας λέξεις, περιορισμένης χρήσεως τύπους κλπ.;

Διὰ πάντα ταῦτα **καταγγέλλω** αὐτοὺς ὅτι παρέβησαν καὶ παραβαίνουσι τὰς ἐπιθυμίας τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἐκτελοῦσιν εὐσυνειδήτως τὴν ἀνατεθεισάν αὐτοῖς ἐντολήν. Ἡ σεβ. Κυβέρνησις ἀπλῶς ἐσκόπει τὴν διδασκαλίαν τῆς γλώσσης τῆς λαλουμένης ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν ταῖς αἰθούσαις ἡμῶν ὑπὸ τῶν καλῶς ἀνατεθειμένων τάξεων, ὡς ὁ Κορσῆς ὥρισεν, καὶ διὰ τὴν ἀπλοποίησιν καθόλου τοῦ γραπτοῦ ἡμῶν λόγου. Τὴν ἀπλοποίησιν δὲ ταύτην εἵχομεν ἡμεῖς συστήσει προτοῦ γεννηθῶσαν ἴσως οἱ ἱπποτικοὶ αὐτῆς σήμερον ὑπερασπισταί, διὸ καὶ ὡς μάλλιμοι κατηγορήθημεν, εἶχε δ' αὕτη εἰσχωρήσει, ὡς κοινῶς ὁμολογεῖται, καὶ εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην ποικίλην χρῆσιν καὶ μάλιστα εἰς τὰ διδακτικὰ βιβλία, τὰ ἀλφαβητάρια, ἀναγνωσματάρια κλπ., καὶ πάντες **μετὰ χαρᾶς ἐβλέπομεν** τὴν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπίδοσιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἐνῶ ἡσύχως, ἀθορύβως καὶ ὁμαλῶς ἐπραγματοποιεῖτο ἅμα μὲν ἡ ἀπλοποίησις ἅμα δὲ ἡ κατάκτησις καὶ ἡ πανταχοῦ εἰσχώρησις τῆς πράγματι λαλουμένης γλωσσικῆς μορφῆς, **αἶφνης γίνεται ἡ ἐπιδρομὴ τῆς αἰρέσεως, διαιρεῖ τοὺς διδασκάλους καὶ τὸ ἔθνος** καὶ φέρει τὴν σημερινὴν ταραχήν, καὶ καταδικάζει εἰς ἀμάθειαν τὴν διδασκομένην νεολαίαν.

Ἐπ' ἴσης προβαίνουνσιν, ὡς μανθάνω, εἰς σύνταξιν γραμματικῆς, διὰ τῆς ὁποίας θέλουν νὰ καθορίσουν καὶ νομοθετήσουν καὶ καταστήσουν ὁμοιόμορφον καὶ ὁμαλὸν τὸν γλωσσικὸν τύπον τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα. Ἀγνοοῦσι δέ, ὡς φαίνεται, 1) ὅτι πάντοτε καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης **πρῶτον γράφονται λογοτεχνικὰ μνημεῖα λόγου ἀξία**, δόκιμα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐκτιμώμενα καὶ

ἀναγινωσκόμενα, πρῶτα παραλαμβάνει ἡ ἐκκλησία, ἡ πολιτεία γλωσσικὴν τινὰ φάσιν εἰς καθημερινὴν χρῆσιν, *ἔπειτα ἔρχεται ἡ εἰσαγωγή αὐτῆς εἰς τὰ σχολεῖα* καὶ κατόπιν ἡ σύνταξις γραμματικῆς τῆς γλώσσης ταύτης βασιζομένης ἐπὶ τῆς χρήσεως τῶν βιβλίων τούτων· καὶ 2) ὅτι ἡ πρακτικὴ γραμματικὴ δὲν ἔχει καθῆκον νὰ ἐξομαλύνῃ ἀλλὰ νὰ καταγράψῃ ἀπλῶς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης. Ἡ δύναται νὰ μᾶς δεῖξωσι *ποῦ τοῦ κόσμου* συνέβη τοῦτο, ὅπερ σήμερον *παρὰ τὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης* ἐπιχειροῦσιν; Καὶ σημειωτέον ὅτι οἱ τολμῶντες τὸ τόλμημα τοῦτο δὲν διεκρίθησαν μέχρι τοῦδε *οὔτε διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν χρῆσιν* τῆς γλώσσης οὔτε *διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν* οὔτε διὰ τὴν *εὐδόκιμον διδασκαλίαν αὐτῶν*.

Ἐπειτα ἀφοῦ ἀδιαλείπτως λαλοῦσι περὶ ἐξελίξεως τῆς γλώσσης, ὅτι πάντα τὰ στοιχεῖα αὐτῆς ὑπόκεινται εἰς διαρκὴ ἀλλοίωσιν, ὅτι ἄρα καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ παραδεχώμεθα ὅτι ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει αὐτῆς παρήχθη, διατί ἐπιμένουν νὰ ἀγνοοῦν τὸ μέγα ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι ἡμεῖς ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ *III* αἰῶνος ἐπεδύθημεν εἰς τὴν ὁρθὴν, τὴν ἑλλογὸν θεραπείαν τοῦ γραπτῆς ἡμῶν λόγου, ὅτι ἀληθῶς *κατορθώσαμεν δι' αὐτῆς ἄλλα τε πολλὰ καὶ νὰ καταστήσωμεν πᾶν τὸ ἔθνος ὄντως ὁμόγλωσσον*, ὅτι ὁ τοιοῦτος λόγος ἡμῶν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ κατέστη ἀρκετὰ πλούσιος, εὐκαμπτός, γνωστός πολλοῦ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀγραμμάτοις καὶ τὸ σπουδαιότατον ἀρεστός ἡμῖν; Διατί διὰ μιᾶς μονοκονδυλίας σβήνουνσι πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τοσούτων λογίων, τοσούτων σχολείων καὶ τοσούτων ἄλλων πολλῶν καὶ σπουδαίων κοινωνικῶν, ἱστορικῶν παραγόντων; Δὲν ὡμολόγησε καὶ αὐτός ὁ Βιλαμόβιτς ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν κατὰ τὸν *K'* αἰῶνα ὅτι θὰ ἦτο ἴσως δυνατόν κατὰ τὸν *IE'* καὶ *ISΤ'*; Λοιπὸν διὰ μὲν τὴν ἄλλην γλῶσσαν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐξέλιξιν, τὸ *πάντα ῥεῖ*, διὰ τὴν γραπτὴν δὲ ἡμῶν γλῶσσαν οὐχί, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ῥήσωμεν αὐτὴν εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ ἀρχίσωμεν δὲ πάλιν ἀπὸ τοῦ ἄλφα;

Ἐπ' ἴσης φαίνονται ἀγνοοῦντες τὸ πολλάκις καὶ ὑπὸ ἄλλων καὶ ὑφ' ἡμῶν λεχθέν, ὅτι ἄλλο ἐπιστημονικὴ μελέτη καὶ ἐρμηνεία φαινομένων τινῶν καὶ ἄλλο χρῆσις αὐτῶν. Ὁμολογοῦμεν προθύμως ὅτι καλὸς καὶ ἄξιος εἶναι ὁ Ἐρωτόκριτος, ἡ Θυσία τοῦ Ἀβραάμ, τὰ δημοτικὰ ῥήματα περὶ τοῦ Χάρου, πολλοῦ λόγου ἄξια αἱ λαϊκαὶ παραδόσεις κτλ. Ταῦτα πάντα καθῆκον ἔχομεν μετ' ἀγάπης νὰ συλλέξωμεν, νὰ μελετήσωμεν καὶ ἐρμηνεύσωμεν, ὥς τεκμηριοῦντα τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν, καὶ ὥς δυνάμενα νὰ παράσχωσιν ὕλην πρὸς συγγραφὴν

γνησίων ἐθνικῶν φιλολογικῶν καλλιτεχνημάτων. Καὶ ἡ περὶ τούτων φροντίς ἤρχισε πρὸ πολλοῦ, πολὺ προτοῦ οἱ νέοι ἐπαινέται αὐτῶν ἀναφανῶσιν, ὥστε οὐδὲν ἀληθῶς καινὸν λέγουσι πρὸς ἡμᾶς σήμερον, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνουν τὰ πασίγνωστα. Ἄλλ' ὅμως οὔτε τὴν ποιητικὴν τεχνουργίαν τοῦ Ἑρωτοκρίτου, τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν ὁμοίων, οὔτε τὴν γλῶσσαν αὐτῶν θὰ θελήσωμεν ποτὲ νὰ συστήσωμεν ὡς ἐθνικὴν γλῶσσαν.

Κύριοι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι σήμερον ἡ τελευταία ἡμέρα καθ' ἣν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου τούτου βήματος. Διὰ τοῦτο σφόδρα λυπούμαι ὅτι ἀποχαιρετίζων αὐτὸ ἀναγκάζομαι νὰ ἐγείρω φωνὴν διαμαρτυρίας κατὰ τῶν τελουμένων κατὰ τῆς παιδείας τοῦ λαοῦ ἡμῶν. Ναί, διαμαρτύρομαι πάσῃ δυνάμει καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν πρόσοχὴν καὶ τῆς σεβ. Κυβερνήσεως καὶ πάντων τῶν λογίων, ὅσοι πονοῦσι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων, διὰ τὴν ἱστορίαν ἡμῶν καὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς νὰ σταματήσωσι τὸ μέγα κακόν. Ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ἐπιτελέσωμεν τὴν πλήρη ἐθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν, ἔχομεν τὸ ἐνδοξότατον πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς παρελθόν, καὶ κάλλιστα ἐπιστάμεθα πόσα μεγάλα ἀγαθὰ ὀφείλομεν εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ἡμῶν, ἐπιστάμεθα ὅτι καὶ ἀνέστημεν ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ φρονηματιζόμεθα ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἡμῶν ταύτης, διὰ ταῦτα θεωροῦμεν ἔγκλημα μέγα πᾶσαν ἄνευ μεγάλης ἀνάγκης ἀπομάκρυνσιν ἡμῶν ἀπ' αὐτῆς.

Δὲν ἤξεύρω, ἂν ἡ διαμαρτυρία καὶ ἐπίκλησίς μου αὕτη θὰ εὕρῃ ἡχώ ἢ ὄχι· ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάλλιστα ἤξεύρω εἶναι ὅτι ἐθεώρησα καθήκόν μου ἀπαραίτητον πρὸς τὴν πατρίδα μου νὰ ἐνεργήσω οὕτως, ὥστε καὶ ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας νὰ δύναμαι νὰ εἶπω ὅπως ὁ παλαιὸς Σόλων:

«Ἐμοὶ μὲν, ὡς δυνατόν ἦν, βεβοήθηται τῇ πατρίδι καὶ τοῖς γράμμασιν».

Ἐκ τῶν διαγωνισμάτων προεκρίθη ὡς καλύτερον τῶν ἄλλων τὸ φέρον τὸ στοιχεῖον Ζ'. Παρακαλεῖται δὲ ὁ κ. Πρύτανις, ἵνα εὐαρεστούμενος ἀποσφραγίσῃ τὸν προσηρητημένον εἰς τὸ διαγώνισμα φάκελον καὶ ἀπαγγεῖλῃ τὸ ὄνομα τοῦ βραβευομένου.

Τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπείας

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΚΙΑΣ

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΑΚΙΣ, Εἰσηγητής.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020673

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ